

Beslisnota voor de raad

Datum 5 oktober 2021

Openbaar

Onderwerp Beleidsagenda gezondheid: '2022 - 2026'
Versienummer 1

Portefeuillehouder M.W.J. van Willigen
Informant Anouk Ganseij
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling
Telefoon (038) 498 2898
Email A.Ganseij@zwolle.nl

Financiële gevolgen

Betreft doel 1.2.1 We beschermen en bevorderen de gezondheid van onze inwoners
Begroting wijzigen Verloopt via beleidscyclus

Bijlagen

1. Beleidsagenda gezondheid 2022-2026
2. Evaluatie uitvoeringsplan 'Samen naar een gezonder Zwolle' 2018-2022
3. Advies participatieraad beleidsagenda gezondheid 2022-2026
4. Reactie advies participatieraad

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

- 1 de beleidsagenda gezondheid '2022 - 2026' vast te stellen met de volgende speerpunten:
 - Bevorderen van een gezonde leefstijl
 - Gezond opgroeien met een kansrijke start
 - Mentale gezondheid in verschillende levensfasen
 - Gezonde leefomgeving
 - Vitaal en waardig ouder worden
- 2 In te stemmen met de bijbehorende begroting voor de jaarschijf 2022 en over de vervolfinanciering vanaf 2023 volgend jaar een besluit te nemen. Tevens een verkenning uit te voeren of er mogelijkheden zijn het resterende tekort in 2023 en verder te dekken vanuit rijksbijdragen of andere opties.
- 3 kennis te nemen van het advies van de Participatieraad Zwolle en onze reactie daarop.

Datum 5 oktober 2021

Toelichting op het voorstel

Inleiding

‘Als je maar gezond bent’. Een uitspraak die op een manier wordt bevestigd in deze tijd, die we nooit hadden verwacht. De toekomstige opgaven voor volksgezondheid en zorg zijn door de huidige pandemie nog urgenter geworden. Gezondheid wordt door veel mensen gezien als een van de belangrijkste dingen in het leven. Uit ons Buurt-voor-Buurt onderzoek 2020 blijkt ook een duidelijk verband tussen tevredenheid over de kwaliteit van leven en de ervaren gezondheid. Van de inwoners die hun gezondheid als zeer goed of uitstekend omschrijven, is 95% (zeer) tevreden over de kwaliteit van hun leven. Van de inwoners die hun gezondheid als slecht omschrijven, is slechts 24% tevreden.

Een overgroot deel van de Zwollenaren (84%) omschrijft hun eigen gezondheid als meer dan goed. Daar zijn we blij mee. Maar wat is dan gezondheid? Gezondheid is meer dan ‘niet ziek zijn’. Gezondheid gaat ook over veerkracht, over meedoen in de maatschappij, over betekenisvol werk of andere activiteiten en over de omgeving waarin je leeft. Het draagt bij aan hoe blij en tevreden je bent met je leven.

Inzet op preventie levert veel positieve resultaten op. Uit onderzoek blijkt dat inzet op een gezonde leefstijl en andere gezondheidsfactoren bijdraagt aan voorkomen van ziekte. Dit scheelt kosten, maar nog belangrijker: het is beter voor het welzijn van onze inwoners. De komende jaren zet de gemeente Zwolle weer volop in op haar gezondheidsbeleid. Daarom ligt nu deze agenda voor. Met deze agenda voldoen we aan de wettelijke verplichting op grond van de Wet publieke gezondheid (Wpg) om elke vier jaar ons lokaal gezondheidsbeleid vast te leggen. Maar onze ambities voor gezondheid gaan verder dan voldoen aan wet- en regelgeving. We willen inzetten op ziektepreventie, gezondheidsbescherming en gezondheidsbevordering. De focus ligt niet op genezing, maar voorkomen dat mensen in een bepaalde situatie komen. Inzetten op een sterke sociale basis is voor ons van belang.

Een rode draad door deze agenda is het verkleinen van de gezondheidsverschillen. Dit is niet nieuw, dit is een ambitie uit de vorige gezondheidsnota en één van de opgaven in spoor 1 van de hervormingsagenda: het tegengaan van polarisatie en ongelijkheid. Als we willen dat alle inwoners vitaler en gezonder worden, moeten we ons specifiek richten op de mensen die minder kans hebben op een gezond leven. De Raad voor Volksgezondheid en Samenleving (RVS) beschrijft in hun advies dat de werkelijkheid die gezondheidsverschillen veroorzaakt, zeer complex is. Het gaat niet alleen om sociaaleconomische factoren, maar een stapeling en interactie tussen verschillende factoren zoals ongelijkheid in onderwijs, arbeidsmarkt, sociale zekerheid, leefomgeving, gezondheid en sociale relaties. Gezondheidsverschillen worden zelfs alleen maar groter. Daarom willen we in Zwolle inzetten op het tegengaan van deze polarisatie en het verkleinen van gezondheidsverschillen.

We starten daarbij niet vanaf nul. Deze agenda borduurt voort op de gezondheidsnota 2017 - 2021 ‘Samen naar een gezonder Zwolle’. We hebben in de afgelopen jaren mooie stappen gezet. Bijvoorbeeld in het leggen van verbindingen naar aanpalende beleidsterreinen. Met Zwolle Gezonde Stad zetten we al jaren in op een gezonde leefstijl. We blijven op deze weg doorgaan in de wetenschap dat voor het versterken van gezondheid een langdurige, integrale aanpak nodig is.

Datum 5 oktober 2021

Beoogd effect

Het bevorderen van de gezondheid van de inwoners van Zwolle met specifiek aandacht voor het verkleinen van gezondheidsverschillen.

Argumenten

1.1. met deze agenda maken we een stap in de realisatie van de gewenste hervorming om te komen tot een sterke sociale basis

Het bevorderen van de gezondheid van de Zwolse inwoners is in lijn met de hervormingsagenda en de bewegingen: van apart naar gewoon, van zorgen voor naar zorgen dat en van individuele ondersteuning naar het samenbrengen van vragen. Met het versterken van de Sociale basis dragen we bij aan preventie en aan het verschuiven van zwaardere vormen van zorg en ondersteuning naar lichtere vormen.

Het hangt ook samen met de drie ambities:

- Ambitie 1: inwoners hebben sociale contacten en dag invulling. Gezondheid richt zich niet alleen op je fysiek goed voelen, maar de connectie tussen fysieke en mentale gezondheid. Inwoners die zich goed voelen, hebben vaak ook meer energie om hun vrije tijd betekenisvol te besteden en aandacht te besteden aan sociale contacten.
- Ambitie 2: inwoners zijn vitaal en gezond. Dit spreekt bijna voor zich. Deze beleidsagenda is erop gericht om inwoners vitaal en gezond te krijgen en te houden. De focus ligt op positieve gezondheid.
- Ambitie 3: inwoners hebben gelijke kansen op een redzaam leven. Niet iedereen heeft een gelijke kans op gezondheid. De mate waarin we gezondheid ervaren is afhankelijk van meerdere factoren, zoals opleiding, inkomen, waar je vandaan komt en je omgeving. Door ons in te zetten op het verkleinen van de gezondheidsverschillen, willen we een bijdrage leveren aan het tegengaan van polarisatie en bevorderen van de gelijkheid tussen inwoners.

1.2. de afgelopen jaren hebben we een impuls gegeven aan gezondheid in Zwolle

De uitvoering van de gezondheidsnota "Samen naar een gezonder Zwolle" 2017-2021 en het daaropvolgende uitvoeringsplan is niet verlopen zoals verwacht door effecten van corona. Naast dat het praktische problemen heeft opgeleverd door de beperkingen, heeft corona een grote impact gehad op de gezondheid van mensen. De crisis heeft negatieve gevolgen voor de mentale gezondheid blijkt uit cijfers van de gezondheidsmonitor 2020 van de GGD. Maar ook voor de leefstijl van inwoners, 32% van de jongvolwassen (in regio GGD-IJsselland) is minder gaan bewegen of sporten. Dat betekent dat we de komende periode voor extra uitdagingen staan.

Ondanks corona is er ook veel wél gebeurd de afgelopen vier jaar. De pandemie heeft ook weer getoond dat er veel creativiteit en energie zit bij onze partners. Er zijn activiteiten georganiseerd om mensen aan het bewegen te krijgen, door onder andere Sportservice Zwolle. Zoals "Zwolle beweegt", de Beweegstraat (als variant op de teststraat), van bewegen op balkon tot 'walking sports'. Door Travers zijn er o.a. wandelingen, online fietslessen, yoga en straatvoetbal georganiseerd.

De afgelopen jaren zijn er succesvolle projecten uitgevoerd op het gebied van preventie, zoals Welzijn Op Recept dat wordt uitgevoerd door WIJZ, Cool2Bfit en inzet van buurtsportcoaches. In bijlage 2 vindt u meer informatie over de resultaten van het uitvoeringsplan 2018-2022 per actie.

Datum 5 oktober 2021

In 2017 heeft gemeente Zwolle samen met GGD IJsselland gezondheidsprofielen ontwikkeld. Deze geven inzicht in de gezondheid van de Zwolse volwassen inwoners. De wens voor deze agenda en het volgende uitvoeringsplan is weer om de inzet te bepalen op basis van data en dit gaandeweg te blijven monitoren.

Er heeft ook een evaluatie plaatsgevonden van het netwerk Zwolle Gezonde Stad. In 2020 heeft promovendus Lisa Wilderink van Hogeschool Windesheim een evaluatie uitgevoerd van Zwolle Gezonde Stad 2010-2018: een onderzoek naar key elements van een lokale aanpak gericht op het verkleinen van gezondheidsverschillen. Het advies aan Zwolle Gezonde Stad is om de aanpak met de key elements te continueren, maar er steviger op in te zetten. Hier gaat Zwolle Gezonde Stad de komende periode mee aan de slag om door te ontwikkelen als netwerk.

1.3. met deze agenda willen we verder inzetten op het vitaler en gezonder maken van onze inwoners
Deze wens is nog urgenter geworden door de huidige pandemie. In de notitie "Sociaal sterker de crisis uit", stelt de VNG-commissie Sociale Impact COVID-19 ook: met corona zijn de bestaande gezondheidsverschillen nog duidelijker geworden. De kans dat iemand met een beneden-modaal inkomen aan corona overlijdt, is groter dan bij iemand met een bovenmodaal inkomen. We wisten al dat onderliggende sociale factoren van invloed zijn, maar met de crisis is dit scherper op ieders netvlies komen te staan.

Daarom zetten we deze agenda voor de komende jaren expliciet in op het verkleinen van de gezondheidsverschillen in Zwolle. Deze ambitie is een rode draad in de speerpunten van de agenda:

1. Bevorderen van een gezonde leefstijl
2. Gezond opgroeien met een kansrijke start
3. Mentale gezondheid in verschillende levensfasen
4. Gezonde leefomgeving
5. Vitaal en waardig ouder worden

Het eerste speerpunt krijgt de meeste nadruk in de beleidsagenda. Gezonde voeding, voldoende slaap, ontspanning, beweging en sociale verbondenheid waren altijd al essentieel, maar zijn nog zichtbaarder geworden door de corona-crisis. Daarom willen we de gezonde leefstijl van Zwollenaren blijvend en met extra inzet bevorderen. Onderdeel daarvan is ook inzet op preventie middelengebruik (zoals drugs).

1.4. de inhoud van de agenda is tot stand gekomen met partners in de stad

In de aanloop naar deze agenda is er gesproken met diverse partijen in de stad, zoals Travers, Sportservicecentrum Zwolle, WIJZ, Windesheim, Zwolle Gezonde Stad en de GGD. Op 2 september is er een inloopsessie georganiseerd voor de raad en andere belangstellenden. Op 3 september is de inhoud van de agenda ook getoetst bij partners aan de tafel Sociale Basis in kader van de hervormingsagenda Sociaal Domein. Deze agenda kunnen we namelijk niet waarmaken zonder de input, steun, expertise en uitvoeringskracht van onze partners. Dit is een agenda die we samen gaan en willen uitvoeren.

1.5. na de agenda volgt een uitvoeringsplan

Een groot deel van de gestelde ambities willen we waarmaken door middel van een integrale wijkgerichte aanpak. We willen versterken wat er al is, sluiten aan bij waar de energie zit, beweging ontstaat door andere beleidsterreinen zoals onderwijs, sport, jeugd en armoede en benutten kansen waar nieuwe ideeën kunnen ontstaan.

Datum 5 oktober 2021

We realiseren ons dat er maatwerk nodig is als we d.m.v. gezondheid de polarisatie en ongelijkheid in de stad willen tegengaan. Dit willen we doen door samen met inwoners en partners in de wijk te ontdekken hoe we daar de gezonde leefstijl kunnen bevorderen. We richten ons dan met name op wijken en/of buurten die t.o.v. het gemiddelde in Zwolle een lagere sociaal economische status hebben. We willen dus de gezonde leefstijl in de wijk verbeteren d.m.v. een participatief proces waarin partners en inwoners aan zet zijn. Daarnaast blijven we ons ook inzetten op ketenaanpakken zoals JOGG en thema's zoals alcohol en roken, die beter landelijk, regionaal of door de gehele stad kunnen worden opgepakt.

De concrete invulling volgt nog in een uitvoeringsplan en daar wordt u t.z.t. over geïnformeerd.

2.1. er is aanvullend geld nodig om de voorgestelde ambities te realiseren

De komende periode ontvangen we minder landelijke middelen voor de uitvoering van ons gezondheidsbeleid. Daarom hebben we een aanvraag gedaan voor extra middelen bij de begroting 2022 e.v. Het is op dit moment onzeker of het Rijk opnieuw structureel gaat bijdragen aan de gemeenten voor gezondheid. Onder het kopje financiën vindt u meer informatie. De besluitvorming voor deze aanvraag voor extra middelen verloopt via de beleidscyclus.

3.1. De Participatieraad ondersteunt de inhoud van de beleidsagenda

Wij zijn blij met de constructieve en nuttige feedback vanuit de Participatieraad en hebben het advies (bijlage 3) benut bij het vorm geven van de beleidsagenda. Het advies over stigmatiserende woorden nemen we erg serieus en dit is aangepast in de tekst. De Participatieraad deelt de brede kijk op gezondheid en dat een langdurige en integrale inpak nodig is voor het versterken ervan. In bijlage 4 vindt u onze reactie op het advies van de Participatieraad.

Risico's

Het is op dit moment nog onzeker hoe de toekomst eruit ziet door corona. Het kan de komende tijd moeilijker zijn om evenementen e.d. te organiseren waar mensen bij elkaar komen. Dit kan effect hebben op de effectiviteit van onze aanpak en daarmee de resultaten. Daarnaast blijft het onderzoeken van de impact van onze interventies in de stad t.a.v. gezondheid, ingewikkeld. Als de ervaren gezondheid van de inwoners stijgt, is dit dan een gevolg van onze interventies of door een andere invloed? We blijven in ieder geval monitoren en data zo goed mogelijk duiden.

Financiën

Voor de uitvoering van de beleidsagenda is de komende jaren jaarlijks € 260.000 nodig. Zie hieronder voor een overzicht:

Nodig	2022	2023	2024	2025	2026
Zwolle Gezonde Stad programmamanagement + coördinatie netwerk senioren	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
Wijkgerichte aanpak gezonde leefstijl	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000	€ 200.000
Projectenuitvoering (inclusief communicatie, promotiemateriaal e.d.)	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000

Datum 5 oktober 2021

Totaal	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000
--------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Op dit moment hebben we de volgende inkomsten vanuit Rijk en onze eigen begroting:

Bron	2022	2023	2024	2025	2026
GIDS-uitkering	€ 75.000	0	0	0	0
Preventieakkoord leefstijl (SPUK)	€ 60.000	€ 60.000	0	0	0
Beschikbaar uit huidige begroting	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Totaal	€ 235.000	€ 160.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Benodigd	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000
Tekort	€ 25.000	€ 100.000	€ 160.000	€ 160.000	€ 160.000

Onderaan de streep betekent dit dat we een tekort hebben voor de komende jaren. Daarom is er voor de begroting 2022 een aanvraag gedaan voor aanvullende middelen voor het jaar 2022. Voor vervolgfianciering vanaf 2023 is het voorstel om volgend jaar een besluit te nemen. Tevens om een verkenning uit te voeren of er mogelijkheden zijn het resterende tekort in 2023 en verder te dekken vanuit rijksbijdragen of andere opties.

Communicatie

De agenda wordt verstuurd naar alle betrokken en geïnteresseerde partijen. Op de website van Zwolle wordt de agenda ook vermeld. Daarnaast gaan we in de uitvoering aandacht besteden aan communicatiemomenten en campagnes.

Vervolg

Op basis van deze agenda stelt het College in 2022 een uitvoeringsplan gezondheidsbeleid op voor 2022-2026. De wijkgerichte aanpak gaat van start in 2021 en zal een belangrijk deel vormen voor het uitvoeringsplan.

Openbaarheid

Dit voorstel is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

voorzitter, Peter Snijders

interim-secretaris, Liesbeth Borsboom